

Vart tar plasten vägen?

Redan för fem år sedan kunde man på regeringens hemsida läsa att marint skräp är ett av vår tids största miljöproblem. Närmare 13 miljoner ton skräp hamnar i haven varje år, det mesta av det är plast. Uppskattningar visar att 80 procent av plastföroreningarna i havet kommer från land, medan de resterande 20 procenten kommer från fiske och annan marin verksamhet.

Naturvårdsverket har listat de största utsläppskällorna till naturen och tar bland annat upp industriell produktion och hantering av plast, slitage från bildäck, textiltvätt och konstgräs. Naturen kan inte bryta ner och omhänderta plasten. Den smulas sönder till mikroplaster som skadar djurlivet.



Bild: Wikipedia; Ung Albatross och maginnehåll

Man bedömer att mer än en miljon fåglar och 100 000 däggdjur dör varje år efter att ha fastnat i eller ätit plast som finns i haven. Alla havssköldpaddor, 40 procent av alla sjöfåglar och 60 procent av alla valar har plast i magen. Var fjärde torsk fångad utanför Bergen i Norge innehåller plast. 90 procent av undersökta stormfåglar har plastrester i magen. Mikroplaster hittas i vår matfisk! Vissa plaster innehåller dessutom hormonstörande och cancerogena ämnen som då sprids. Den ena varningssignalen efter den andra ser dagens ljus. Allt mer forskning tyder på att hormonstörande ämnen kan skada djur och människors fortplantning och påverka fostret och den växande individen. I mars kom nyheten att mikroplaster för första gången hittats i människans blod. Strax efteråt kunde man läsa i "Guardian" att i 13 patienter som forskare vid

Hull York medical school opererade och tog prover på, hittades mikroplast i lungorna på elva av dem! Carl-Gustav Bornehag professor i epidemiologi vid Karlstads Universitet bedömer att det finns bevis för att kemikalier som finns i vanliga mjuk- och hårdplaster påverkar barns utveckling av hjärna och språkutveckling.

Industriföretagen vill gärna fokusera på återvinning. Och återvinning är viktigt men med den enorma produktion som sker idag, kan vi aldrig lösa denna kris enbart genom avfallshantering och återvinning. Vi måste minska produktionen av plast och bland annat ställa om för återbruk. FN:s medlemsländer har beslutat att införa ett globalt rättsligt bindande avtal i avsikt att stoppa de stora utsläppen av plast. Miljöministern Annika Strandhäll presenterade i våras en handlingsplan mot plast. I grova drag innehåller den åtgärder för att minska mängden plast och att mer ska återvinnas av den plast som används. Viktigt är att ställa stora krav på producenterna! Hjälp till! Köp hem mindre plast!

Lars-Erik

Välkomna till höstens programpunkter!

Politikerutfrågning inför valet 2022

torsdag 25 augusti kl. 17.30-19.30

Vad vill politikerna med miljön? Vi frågar! Alla välkomna! Kulturhuset Hörsalen.

Nötkråkevandring i Finngösa

Lördag 17 september klockan 10.00

Vi träffas vid Östra Bäckevägen 37 och vandrar tillsammans med Sören Ahlfors i det vackra och artrika ravinområdet. Vi kollar platser där Nötkråkan vanligtvis samlar in nötter till sina vinterförråd. Med lite tur kan vi också få syn på denna skygga fågel.

Info: Sören Ahlfors 073-969 58 09

Föredrag om fjärilar och deras liv

Onsdag 12 oktober 17.30 – 19.30

Kom och lyssna till ett föredrag med bildvisning om våra vackra fjärilar och deras situation. Hur känner man igen arterna? Hur letar man efter olika fjärilar? När är de aktiva? Hur övervintrar de? Ja, frågorna är många. Alla välkomna! Vi bjuder på enkel fika!

Info: L-E Jevås 070-783 88 38

Flyttfågelskådning vid Kråkudden

Lördag 1 oktober klockan 9.00

Vi träffas på kommunhusets parkering och tar oss ut till vindskyddet vid Kråkudden på Hönö. Vi samåker i bil och hoppas det blir en givande dag. Som längst stannar vi till 13.00 och vi siktar att vara tillbaka i Partille senast 14.00. Kläd er varmt och ha med lunchfika!

Info/Anmälan: L-E Jevås 070-783 88 38

Adventsvandring till torpet Freden

Söndag 27 november kl 10.00

Kom till Jonsereds station norra perrongen. Vi väljer väg utifrån väder och framkomlighet. Kanske kan vi köpa en våffla vid torpet, men för säkerhets skull ta med fika. Robusta kläder!

Anmälan: L-E Jevås 070-783 88 38

Ugglepromenad i Bokedalen

Lördag 18 februari kl 18.00

Vi träffas vid Jonsered station, norra plattformen. Ugglorna i Bokedalen startar sin aktivitet i skymningen och håller ofta på hela natten. Ta med fika! Kläd dig varmt! Anmälan senast dagen innan.

Info/Anmälan: Sören Ahlfors 073-969 58 09

Årsmöte! - bildvisning.

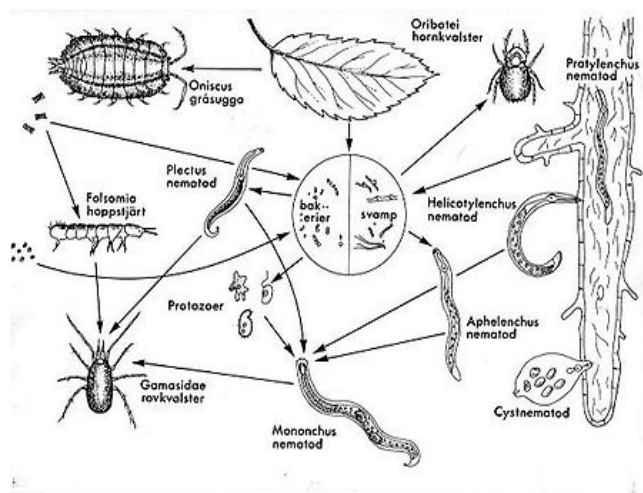
Torsdag 9 mars kl. 17.30-19.30

Mötet hålls i Kulturhusets Hörsal i Partille centrum. Vi bjuder på fika! Detta är kallelsen! Alla välkomna.

Info: L-E Jevås 070-783 88 38

Småkryp – Daggmaskar

Gråsuggor är egentligen en mycket stor grupp marina, sötvattenlevande och landlevande små kräddjur med flera underordningar. De som vi i allmänhet kallar gråsuggor är helt landlevande och underordningen heter på latin *Oniscoidea* och några har inre hålrum som fungerar som luftandningsorgan (pseudotrakéer). Denna anpassning har medfört att "gråsuggorna" förekommer i nästan alla biotoper över hela världen. Den vi kallar gråsugga heter *Oniscus asellus*, och är vanlig i våra marker så fort aningen fukt finns. De finns under löv, stenar och trädgrenar. De finns i källare och i komposter. De finns i stort sett överallt. De andas luft som de tar in genom fötterna, som hålls fuktiga med bland annat körtelavsöndring. För att underlätta fukthållningen har de också på undersidan ett vattenledningssystem som med hjälp av kapillärkraften kan ta upp fukt från marken och sedan ledas till fötterna. Födan består av vissna löv gärna från hassel och lönn. Sannolikt ingår lövens mikroorganismer som en viktig del i kosten. Ansamlingar av gråsuggor är särskilt lätt att hitta i hopräfsade lövhögar. De har mycket stor betydelse för finfördelningen av växtmaterial i markens översta skikt (förnan) och ingår i markens näringsväv.



Gråsuggans miljö. Bild: Björn Sohlenius

Arter i Sverige

Det finns cirka 25 arter gråsuggor i Sverige. Här är några exempel:

- Murgråsugga, *Oniscus asellus*. Troligen den vanligaste, som man hittar utomhus i till exempel i skogsmark. Blir upp till 17 mm lång.
- Källargråsugga, *Porcellio scaber*. Också vanlig, påträffas ofta inomhus i till exempel fuktiga källarlokal. Ungefär lika stor som föregående.

Hållbart byggande – biologisk mångfald

I ett hållbart byggande är grönska en naturlig del. Det bör beaktas i all planering och i allt utförande med början där stad möter land, vidare på landskapsnivå med de gröna korridorerna som bör finnas bland bebyggelse, för att "ansluta" till de enskilda husens trädgårdar, balkonger, altaner, väggväxter och gröna tak.

Tätorten blir mer intressant med ökad biologisk mångfald. Det är ett av skälen till att värna olika biotoper där. Med inspiration sparar och integrerar man naturmiljöer i nya bebyggelseområden samtidigt som mycket av naturen värnas i gröna korridorer till skydd för växter och djur då de på det viset når olika naturområden. Inom områdena kan nya biotoper såsom bihotell och våtmarker berika miljöerna. I områdena planeras ofta för sånt som kräver mycket skötsel, till exempel gräsmattor och vissa typer av planteringar. Blomsterrabatter behöver i regel återkommande rensningar och bevattningar. Att i stället planera för naturmark, vissa bärbuskar och vilda blomsterängar innebär mindre skötsel och mer mångfald.

Tätortens ekologi kan synliggöras genom att regnet tas om hand i öppna diken, bäckar, dammar och genom trädgårdskomposter, fruktträd och bärbuskar, grusgångar istället för asfalt.

Några punkter för ökad biologisk mångfald:

- Utnyttja befintlig mark, växtlighet och gårdsgårdar m.m. och lägg stor kraft på att skydda detta under byggtiden.
- Satsa på så många träd som möjligt.
- Planera för övergången mellan husen, privata närområdet och den gemensamma närmiljön.
- Prova möjligheten till närodlingar
- Använd naturmaterial i markarbeten
- Plantera fruktträd och bärbuskar!
- Gör vattnet synligt och eventuellt nyttjat.
- Planera för en bred variation av biotoper.
- Använd växtarter som gynnar biologisk mångfald.
- Möjliggör integrering av lek, utevistelse m.m. utan stor funktionsuppdelning.
- Låt hållbarhetssatsningarna synas.
- Satsa på ett brett artspektrum av olika biotoper på mikronivå.
- Prova att arrangera växter i stråk med fattig-rik, torr – fuktig mark, prova också möjligheterna till fukt- och våtmarksbiotoper.
- Ge utrymmen för kompostering.

En blomsteräng kan ta lång tid att etablera, men när den väl fungerar kräver den inte mycket skötsel. Det som behöver göras är att slå ängen och några dagar efteråt ta bort det slagna materialet. Ängen kräver att jorden är mager. Låga halter av kväve och fosfor behövs om ängen ska ha en chans.

Platsens förutsättningar

Berggrund och topografi är viktiga förutsättningar. Det avgör var byggnader kan läggas och hur de kan placeras utan att göra allt för stora ingrepp i naturen. Platsens vattenföring och möjligheterna till lokalt omhändertagande av regnvattnet måste prövas. Hänsyn tas till de lokala djur och växtsamhällena. Mikroklimatet bör studeras både för lokalisering av bebyggelse och för möjligheten att variera biotoperna. Kort sagt ska man bygga med miljön, inte mot den. Mina studier av hur bebyggelse oftast görs i vår tid är att all mark i områdena föröds och alltför mycket asfalt och betong täcker ytorna.

Lars-Erik

Vakpoesi

Vad vet en svensk insjö
om världsläget?

Vad viskar denna lilla vattenyta
till mig här i den tjocka isen?

Den vet nog ett och annat
om krig och konflikter
på denna tunna jordskorpan.

Den är öppen för fredsrörelsen
och klimatkampen.

Den håller sig vaken!

Pax: Bidrag insänt av Pia Sundh

Vad är biologisk mångfald?

Det biologiska perspektivet.

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex som dessa organismer ingår i; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem.

Centrum för Biologisk mångfald.

Naturens kretslopp

Ett kretslopp blott, som går och går, är livet,
en evig rundgång i naturens famn,
där allt som till vårt jordklot blivit givet
ej kan försvinna, endast byta namn.
Den fukt som stiger upp från havets bölja
som regn skall falla över torra land,
och genom bäck och älvar åter skölja,
till dess den når till oceanens rand.

Platt ingenting skall någonsin försvinna,
det byter skepnad, men blir evigt kvar
inom den atmosfärens tunna hinna
där människan sitt bo och viste har.
Varthän vi än å denna jordglob ile,
detsamma mönster ständigt träder fram
i form av ett perpetuum mobile,
ett universums eget livsprogram.

Nej, ingenting skall nånsin från oss tagas,
varhelst vi vandra lämna vi vårt spår
av skräp och plast och ting som kunnat lagas,
men kastats bort å soptipp och snår.
Så kunna vi ej hållbart existera,
den sanningen jag numera förstår.
Vi måste tvärtom börja cirkulera,
så mycket som det över huvud går!

Ur Grönköpings veckoblad.

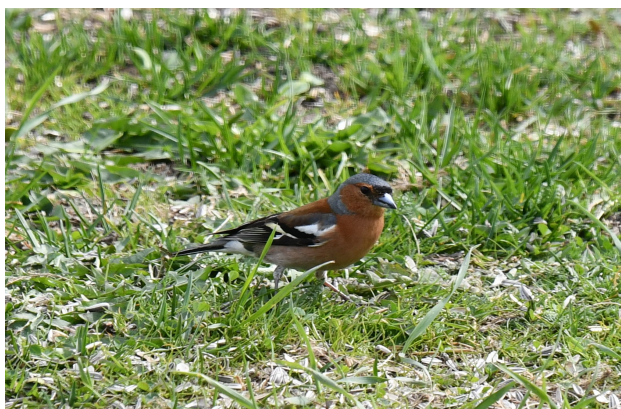
Sörens Bildgalleri



Korp över Jonsered



Löjor i Jonsered's kanal



Bofink i Jonsered



Gullkrös vid Röliden S. Sävedalen



Rådjur i Kåhög

Politikerutfrågningen 25 augusti 2022

Hur väljer man ut lämpliga frågor till lokala politiker i Partille på natur- och miljöområdet. Det är inte lätt. Mycket av det som vi orsakar miljön beror på beslut fattade av andra instanser. Det kan vara på EU-nivå eller i våra organ på riksnivå för att nämna några. Ofta är det trots allt på den lokala nivån som stark påverkan sker. Vi har därför i huvudsak valt lokala områden och skeenden att ställa frågor om. Vi har också försökt välja frågor som politiker helt eller delvis har mandat att besluta om. Frågorna pendlar mellan enkla, "snälla" frågor och till mer komplicerade och "stygg" frågor. De områden som är allvarligast på riksnivå är också de områden kommunen kan prioritera på lokal nivå, eftersom det finns mycket att göra lokalt.

Exempel: För att nå miljömålen med transporterna måste åtgärder vidtas över hela området. Forskarna vet att om vägbyggen prioriteras ökar trafiken. Ökar trafiken minskar inte utsläppen i den takt som de måste om vi ska nå miljömålen. Vad gör man istället? I första hand bör satsningar ske på gång-, cykel- och kollektivtrafik. Så vi ställer frågor om satsningar på cykeltrafiken. Det finns goda förhoppningar på att bostadsuppvärmningen ska ske så att mindre växthusgaser släpps ut. Ett mål var att all nyproduktion, med ett bestämt sätt att räkna, inte skulle bidra med några utsläpp efter 2021. Så har inte skett! Vi ställer frågor om partierna ska försöka styra detta i dataljplanearbetet så långt det är möjligt. Trenden att kulvertera bäckar verkar vara bruten, men att återställa den biologiska mångfalden som förstördes när kulverteringen genomfördes sitter långt inne. Vi bedömer det rimligt att öppna Finngösabäckens kulvertering och ställer frågor om det.



Bild: Wikipedia

Överhuvud taget finns många åtgärder politiker kan besluta om som skulle kunna vända utvecklingen mot en mer hållbar inriktning. Kom och lyssna på vad de har att förmedla! Vår ambition är att följa upp vad de lovar att göra under nästa mandatperiod och vad de verkligen gör. Var gärna med på det arbetet.

Lars-Erik

Hjälp vi har ingen ordförande, kanske inom kort inte heller någon styrelse.

Ny ordförande sökes!

Nästa år blir ett mycket spännande år, med nytt folk i kommunfullmäktige och med ett fortsatt intensivt arbete med biologisk mångfald och klimatfrågorna. Om möjligt vill vi utöka verksamhet och gemenskap! Inför 2023 söker vi en ny ordförande och 3-4 nya ledamöter till Partille Naturskyddsförenings styrelse. Arbetet i styrelsen blir precis vad man gör det till och tidsåtgången är vad var och en har möjlighet att avsätta. Som medlem i styrelsen arbetar du ideellt men du blir rik på erfarenhet och får nya vänner. Ordföranden som föreningen har behov av är (helst) någon med erfarenhet av styrelsearbete. Expertkunskaper är inte nödvändiga! Man behöver kunna ta en ledarroll. Vi önskar hitta dig som skulle tycka det var kul att verka för den lokala Naturskyddsföreningen och våra miljöintresserade unga i kommunen med omnejd. Man eller kvinna eller ålder spelar ingen roll. Kanske är det en pappa eller en moster med tid över, en granne med styrelseerfarenhet eller du själv? Tveka inte att höra av dig eller tipsa oss!

Ledamöter sökes!

Har du kanske någon hjärtefråga som du skulle vilja jobba för i vår förening? Eller vill du sitta med i styrelsen som ledamot och vara med och påverka vad vi skall göra? Utan våra medlemmar är vi ingen förening och vi önskar höra åsikter men behöver också ideell arbetskraft för att kunna genomföra dem. Man kan hjälpa till med ett litet projekt under en kort period eller ansvara för en uppgift under längre period. Några saker vi behöver hjälp av fler med:

- *Vår digitala värld*
- *Kontakter med olika typer av verksamheter*
- *Sponsring*
- *Nattskärran, vårt medlemsblad*
- *Aktiviteter såsom programgenomförande av t.ex. vandringar, loppisar, öppet hus mm mm*
- *Kunskaper inom ex. geologi, trädgårdsteknik, miljö och livsmedel etc.*

Personer behövs inom alla natur- och miljöområden. Hör av dig!

Vi tycker om

att bankerna granskas ur natur- och miljöhänsyn. (www.fairfinance.se)

Vi tycker om

att problemen med biobränslen har tagits under lupp eftersom de inte innebär minskade utsläpp av klimatpåverkande gaser.

Vi tycker om

att problemen med de stora utsläppen från SUV:arna belyses. SUV:arnas klimatutsläpp i världen är så stort att de skulle vara sjätte utsläppare om de kunde bilda egen stat. (ETC 29 dec 2021)

Vi tycker

att Sveriges system för elprisavgifter är idiotiskt ur klimatomställningssynpunkt.

Vi tycker om

att trädens roll i omställningen till hållbara tätorter pekas ut. Träden är nästan lösningen på alla tätortens utmaningar, från dagvatten, luftföroreningar och höga temperaturer, men även människors psykiska och fysiska välbefinnande!

Vi tycker om

att ungdomar engagerar sig och kräver förändringar till ett hållbart livsmedelssystem.

Vi tycker om

att "Hållbart Partille" introducerar åtgärder som driver byggandet och användningen av byggnader mot hållbarhet. Vi önskar ökat tempo i detta.

Vi tycker inte om

att signalkräftan fortsätter att sprida sig i landet. EU har klassat signalkräftan som invasiv redan 2016. Den hotar i första hand vår egen flodkräfta!

Vi tycker inte om

att behöva få rapporter om utrotade svenska arter så ofta som det nu sker. 2021 rapporterades att Veronikanätfjärilen och Kronärtsblåvingen betraktades som utrotade! (30 november är minnesdag för utrotade arter.)

Vi tycker inte om

att statliga bolag gör reklam för koldioxiddrivande lågprisflyg!

Vi tycker inte om

att endast 15 % av världens kustregioner är ekologiskt intakta. Människan har påverkat övriga världens kustregioner. (Studier av University of Queensland enligt satellitbilder från 2013)

Politikerutfrågning inför valet

Torsdagen 25 augusti klockan 17.30 – 19.30
(Avsätt tiden)

Vilka ambitioner för Natur – och Miljö
har egentligen Politikerna i Partille?

Vi begär svar på lokala frågor från alla
partier i Fullmäktige.

Det är viktigt att du kommer så att
politikerna förstår hur vi ser på natur-
och miljöfrågorna.

Kom till Partille Centrum i Kulturhusets
Hörsal! Alla välkomna!

Vi kommer att lämna lite utrymme för
publikens frågor.

Styrelsen

STYRELSE

Kassör

Nils Kilander

Malmv. 8, 433 61 Sävedalen

070-323 51 37;

nisse.kilander@gmail.com

Ledamöter

Cristina Styrén

Södra Annebergsv. 44,

433 37 Partille; 070-245 44 67

cristina.styren@telia.com

Sören Ahlfors

Tulteredsvägen 5, 433 76 Jonsered

soren_ahlfors@hotmail.com

073-969 58 09

Lars-Erik Jevås

Lindåseliden 4, 433 53 Öjersjö

070-783 88 38;

jevaslarserik@gmail.com

Partille Naturskyddsförening

Postadress:

c/o Lars-Erik Jevås,

Lindåseliden 4, 433 53 Öjersjö

E-post och hemsida:

partille@naturskyddsforeningen.se

[www.naturskyddsforeningen.se/
partille](http://www.naturskyddsforeningen.se/partille)

Bank: Länsförsäkringar,

kontonr: 9022 60446 12

Org.nr. 855101-0773

Valberedning

Styrelsen

I redaktionen: Lars-Erik Jevås

Omslag: Bild: Miika Tuovinen